

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članske izvod Din 1.—.

Oglasil po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Življenje delavskih družin.

V Ameriki, kjer je kapitalizem dosegel svoje najvišje oblike, se smatra zniževanje delavskih mezd za fatalstvo. Iz lastnega interesa in v interesu se smatrajo nizke mezde delavcev za samomor. Pri nas je medtem deviza za izboljšanje mezd in za višje mezde v vrstah delodajalcev španska vas. In vsled tega je pri nas kriza v poljedelstvu in v industriji tako strašno globoka, življenje naših delavcev tako mizerno, a naša industrija kot celota in kot posamezna stroka sploh nesposobna za konkurenco. Kupna moč našega delavstva, najvažnejšega pridobitnega faktorja v proizvodnji in v konzumu, je zmanjšana na nič. Čim bolj išče zaostala industrija rešitve v zniževanju delavskih mezd, vrši vedno večje samomore na samem sebi, kajti brez konzumne sposobnosti delavca gospodarstvo ne more živeti, a brez dobro hranjenih in zadovoljnih delavcev ni proizvodnje, s katero bi se lahko osvajali trgi.

Naj sledeči podatki o načinu življenja delavske družine pokažejo, kakšna je konzumna sposobnost naših delavcev in pod kakšnimi strašnimi razmerami in pritrževanjem morajo živeti. Podatki so izdelani na podlagi točno pisanega dnevnika nekoga kovinarskega delavca za leto dni. Ti podatki so daleč izpod povprečnega zaslužka naših delavcev, če se vzamejo kot celina. Vsi nekvalificirani delavci pa imajo še mnogo manjše mezde.

Preveč prostora bi zavzelo, če bi podali pregled življenja raznih delavskih družin. Vendar se ti točni podatki enega delavca ne razlikujejo od podatkov drugih delavskih družin, ker je življenje ene delavske družine enako življenju vseh delavskih družin.

Med najvažnejše izdatke spadajo izdatki za hrano.

Delavska družina, obstoječa iz očeta, matere in dveh otrok pod starostjo 9 let, izda od svojih skupnih dohodkov v znesku 8.640 Din:

za hrano	Din 5.049.—
za stanovanje s sobo in kuhinjo, ki so jo z drugimi delili	Din 1.800.—
za razsvetljavo	Din 144.—
za kurivo	Din 500.—
za perilo, obleko, milo, zavarovanje, davek, kuluk itd.	Din 1.147.—
Skupaj	Din 8.640.—

Največji izdatki so torej za hrano. V odstotkih znaša to 58.1%, a največji odstotek od tega gre zopet za suhi kruh.

Delavec z ženo in dvema otrokoma je v enem letu izdajal tako svoj zaslužek:

	Din	%
meso	546.—	11.1
kruh	1.267.—	25.3
mleko	547.—	10.8
mast	252.—	5.0
sir	20.—	0.4
jajca	40.—	0.8
krompir	86.—	1.7
zelenjava	121.—	2.4
sadjе	35.—	0.7
sladkor	144.—	2.8
moka, fižol itd.	232.—	4.6
kava in čaj	61.—	1.2
alkoholne pijače	936.—	18.5
brezalkoholne pijače	50.—	0.1
tobak	662.—	13.4
razno	60.—	1.2
Skupaj	5.049.—	100.0

Zelo majhni so izdatki za mast, jajca in sladkor. Sorazmerno delavec malo popije in pokadi. Po teh skromnih številkah se lahko vidi, v kako skromnih mejah je pri nas takozvani konzum luksuznih stvari. Ne sme se pozabiti, da je to plača kvalifici-

Knjige Cankarjeve družbe

so izšle in se razpošiljajo. Da so se tako zamudile, je kriva višja sila, ali kakor se pravi po latinski „vis major“.

Knjige so letos zares krasne in je vsaka vredna 20 Din. Tako pa je član Cankarjeve družbe dobil za 20 Din 4 knjige. Te knjige so:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1932. Kakor je doslej koledar Cankarjeve družbe vsako leto vzbujal pozornost, tako bo tudi za leto 1932 nadvse zanimiv in lep. Vseboval bo poleg mnogovrstnih slik potopise, poljudne znanstvene razprave, posebno o Afriki, o fašizmu, medicinske razprave o raku itd. Leposlovni del bo imel povesti raznih znamenitih proletarskih pisateljev. Že s koledarjem samim

bo članu Cankarjeve družbe vrnjena njegova članarina.

2. Angelo Cerkvenc: »Oručiči«. Napeta in zanimiva povest iz delavskega življenja.

3. Znameniti vojni roman angleškega pisatelja O'Flaherty-ja: »Zver se je prebudila«, je prvi roman te vrste v slovenskem prevodu.

4. Andersen Nexö: »Po solnčni Španiji«. Lep potopis s krasnimi slikami.

Agtirajte, da se vsi člani strokovnih organizacij včlanijo v Cankarjevo družbo za prihodnje leto. Članarina 20 Din ni kdovekak denar in 4 lepe knjige so tega vredne. Poleg tega pa je Cankarjeva družba delavska književna družba, torej naša družba.

Splošni delavski žepni koledar za leto 1932 je izšel in se razpošilja.

Koledar je letos izborna urejen in ima o vseh važnih vprašanih navodila in razlage. Tudi tabele za kovinarje so izpopolnjene.

Cena 10 Din. Kdor ga še nima, naj ga takoj naroči.

ranega delavca iz velikega mesta in da je ta delavec delal celo leto.

Posebno veliki pomen kaže statistika v tem vprašanju glede izdatkov za življenske potrebe. Na dan je torej porabila družina, obstoječa iz 4 oseb:

mesa	109 gramov
kruha in moke	1131 gramov
krompirja	116 gramov
mleka	0.5 litra

Družina je potrošila na dan 33 gramov masti, 4 osebe so si delile pol litra mleka, vsaki deveti dan so pojedle eno jajce in si privoščile 33 gramov sladkorja.

Res je, da ti podatki niso pri vseh delavcih enaki. Oni se gibljejo po zaslužku, ali v veliki večini je to kolebanje tako neznatno, da se na to ne more računati. Zato ni potreben komentar k tem številkam, ki jasno govore, da naše delavstvo živetarji daleč pod fiziološkim minimumom. Navada je, da se za otroka pod 9 leti računa polovica izdatkov odraslega človeka, a prehrana otroka med 10. in 14. letom $\frac{3}{4}$ prehrane odraslega človeka, prehrana žene pa devet desetih odraslega človeka. Po tem izračunavanju porabi pri nas delavec dnevno 3.46 Din, a s pijačo in tobakom 7.82 Din na dan.

Nimamo pri nas točne statistike, da bi pokazali, kako se s pojačanjem blagostanja delavca veča njegova kupna moč, ker več porabi. Lahko pa postrežemo z nemški statistiko, in sicer znašajo mezde delavske družine po uradni statistiki v Nemčiji povprečno 3.325 mark, kar je po našem 43.225 dinarjev letno. Povprečno od te vsote porabi nemški delavec za življenske potrebe 1.500 mark ali 19.000 dinarjev. Ako pogledamo, za kakšne količine in kvaliteto živ-

ljenskih potrebščin troši nemški delavec svoj zaslužek, vidimo velikanski razloček. Družina, obstoječa iz moža, žene in dveh otrok pod 9 let, izda:

	Nemški del.	Naš del.
Meso in mesni izdelki	60.0 kg	39.0 kg
kruh	209.0 kg	365.0 kg
mleko	169.0 litrov	182.0 litrov
sirovo maslo	10.1 kg	—
mast	11.2 kg	18.0 kg
jajca	227.0 kom.	40.0 kom.
zelenjave	48.6 kg	41.0 kg
krompir	150.0 kg	43.0 kg
sadjе	51.6 kg	9.0 kg
sladkor	17.7 kg	12.0 kg
moka, riž, fižol itd.	24.6 kg	77.0 kg
kava, čaj, čokolada	7.9 kg	1.2 kg
pivo	53.3 litrov	21.0 litrov
vino	8.1 litrov	78.0 litrov
žganje	1.1 litrov	5.7 litrov

Nacionalno-ekonomski fakt je, da se, če so večji dohodki, kupujejo dražje življenske potrebe. Ne samo, da se z večjimi dohodki delavca povečava industrijska delavnost, nego se tudi boljša rentabilnost poljedelstva lahko doseže z večjimi dohodki delavstva. Tu se opaža tudi važen fakt. Delavec z majhnimi dohodki ne samo, da sorazmerno več potroši za alkoholne pijače, nego za nje mnogo več izda in po količini več popije. Iz tega se vidi, da življenje in prehrana naših delavcev kot važnih faktorjev našega gospodarstva daleč ni taka, da bi jim zagotovila potrebne sposobnosti v duševnem in telesnem pogledu.

Naše delavstvo mora svoje organizacije strniti, jih povečati, da bo lahko zahtevalo večje mezde in da bo lahko s svojo mezdo vzdrževalo človeka dostojno sebe in svojo družino in s tem tudi odstranjevalo krizo. Delavstvo v državah, kjer ima močne in velike organizacije, je zelo dvignilo svoje mezde. Delavstvo pri nas jih tudi lahko, ako hoče.

Nov društveni zborovalni zakon.

Že nova ustava je obljubila državljanu pravico združevanja in zborovanja v mejah zakona. Ta zakon je izšel dne 19. IX. 1931 ter smatramo za potrebno, da vse funkcionarje naših podružnic, kakor tudi vse člane obvestimo še enkrat o najvažnejših določbah tega novega zakona, da se bodo vedeli pri svojem društvenem delovanju pravilno ravhati.

Zakon razlikuje politična in nepolitična društva ter predvideva za ene in za druge različne predpise in prepušča notranjemu ministertvu, da odloča, katero društvo se smatra za politično ali ne.

Nepolitična društva.

Glede nepolitičnih društev (med katere spadajo seveda tudi naše strokovne organizacije), veljajo v splošnem isti predpisi, kakor so veljali doslej.

Novo društvo se ustanovi tako, da najmanj trije predlagatelji predložijo banski upravi pravila namernega društva v 5 izvodih. Ako banska uprava v 6 tednih (doslej v enem mesecu) ustanovitve društva ne prepove, je novo društvo pravoveljavno ustanovljeno.

Kakor doslej, je treba člane novoizvoljenega odbora prijavljati političnemu oblastvu I. stopnje (to je sreskemu načelstvu, oziroma policijski upravi).

Nova je pa določba, da mora tudi vsako nepolitično društvo voditi poseben spisek vseh svojih članov, ki ga mora politični oblasti na njeno zahtevo dati na vpogled.

Društvenih skupščin se smejo udeleževati samo društveni člani in imenoma povabljeni gostje. Odbor mora vsak društveni občni zbor ali shod prijaviti političnemu oblastvu I. stopnje najmanj 48 ur preje z navedbo kraja, časa in dnevnega reda. Politično oblastvo sme prepovedati društveno skupščino ali pa (kar je novo) samo posamezne točke dnevnega reda, če nasprotujejo društvenim pravilom in zakonom. Na vsako skupščino sme poslati svojega predstavnik. Tudi ima pravico zahtevati vpogled v zapisnike o društvenih skupščinah in odborovih sejah. (Novo!). Novo je tudi, da sme oblastvo razveljaviti tudi posamezne sklepe društvenega odbora ali občnega zbora. Zoper vse odredbe političnega oblastva I. stopnje (to so sreska načelstva ali policijske uprave) je dopustna pritožba na bansko upravo, ki pa nima odločilne moči. Odborovih sej ni treba prijavljati oblasti.

Politična društva in stranke.

Za ustanovitev političnega društva je potrebno dovoljenje notranjega ministertva ter je nedopustno društvo, ki bi imelo verski, plemenski ali pokrajinski značaj, odnosno, ki bi bilo naperjeno proti narodnemu edinstvu ali sedanjemu državnemu in družabnemu redu.

Popolnoma nove pa so določbe glede ustanovitve političnih strank. Za ustanovitev stranke mora najmanj 100 predlagateljev predložiti notranjemu min. statut in program stranke ter izda minister najprej predhodno dovoljenje za ustanovitev stranke. Šele nato smejo ustanovitelji pričeti z nabiranjem članov v posameznih srezih ter mora vsak član podpisati pristopno izjavo. V vsakem srezu morajo zbrati najmanj po 60 članov (skupno je 368 srezov) in ko imajo vse to zbrano, predložijo tozadevna dokazila notra-

njemu ministru, ki nato tekom dveh mesecev izda končno odlok, se li dovoljuje ustanovitev nove stranke ali ne.

Določbe glede shodov in sestankov.

Po novem zakonu se smatra za shod vsak javni sestanek pod milim nebom ali drugem javnem prostoru, kamor ima dostop vsakdo. Pod sestankom pa se razume le sestanke osebno povabljenih ljudi v zaprtih prostorih. Za shode kot za sestanke veljajo v glavnem isti predpisi. Vsak shod ali sestanek je treba najmanj 48 ur preje prijaviti pristojni politični oblasti I. stopnje (sresko načelstvo ali policijska uprava) z navedbo kraja, časa in dnevnega reda. Če prijavitelj zahteva, mu mora oblast izdati potrdilo. Če oblast na prijavo nič ne odgovori, se sestanek ali shod v zaprtem prostoru lahko vrši. Če oblast najde, da shod ali sestanek ni v skladu z zakonom, ali da je nevaren za javni red, za javno zdravje (nalezljive bolezni) ali za bistvene državne interese, sme shod zabraniti, prepoved pa ima dostaviti vsaj 24 ur pred pričetkom namernega shoda ali sestanka.

Shodi pod milim nebom se smejo vršiti samo z izrecnim dovoljenjem

pol. oblasti. Prijaviti jih je tudi vsaj 48 ur preje. Če se to dovoljenje ne izda vsaj 24 ur pred pričetkom shoda, se smatra, da shod ni dovoljen.

Tudi za shode in sestanke, na katerih se razpravlja o političnih vprašanjih, je potrebno, čeprav se vrše v zaprtem prostoru, izrecno dovoljenje pol. oblasti I. stopnje. Take sestanke je prijavljati vsaj 3 dni poprej. Če se dovoljenje ne izda vsaj 24 ur pred nameranim pričetkom, se smatra, da sestanek ni dovoljen.

Politično oblastvo sme na vse shode in sestanke pošiljati svoje zastopnike. Za red na shodu ali sestanku je odgovoren predsedujoči, če pa tega ni, pa sklicatelj.

V cerkvah, šolah, sokolskih domovih in njihovih dvoriščih so politični shodi prepovedani.

Za kršitve zakona so predvidene policijske kazni do 5000 Din ali do 30 dni zapor. Za dejanja, kazniva po kazenskem zakonu ali po zakonu o zaščiti države, pa se krivce tudi sodno preganja.

To so v glavnem določbe novega zakona ter opozarjamo vse podružnice, da se pri sklicevanju sestankov in shodov po teh ravna.

Kako delujejo svobodne strokovne organizacije v CSR v dobi gospodarske krize?

Kako delujejo danes strokovne organizacije v Češkoslovaški, lahko vidimo iz višine brezposelne podpore, ki se jo izplačuje radi gentskega

sistema in so v letu 1930 znatno narastle, ako primerjamo izplačila iz 1929 in 1930 (v čeških kronah):

	1929	1930
Zveza tekstilnih delavcev v Brnu	666.038.54	1.457.313.40
Unija tekstilnih delavcev v Libercu	2.362.239.90	4.903.052.10
Zveza steklarjev v Teplicah-Šanovu	206.983.75	776.073.25
Zveza steklarjev in keramičnih delavcev v Teplicah-Šanovu	456.236.95	1.115.570.60
Zveza kovinarjev v Pragi	835.000.05	5.244.814.30
Zveza kovinarjev v Chomotovu	404.520.05	1.977.808.—
Unija usnarjev v Pragi	129.612.30	324.432.90
Unija lesnih delavcev v Pragi	143.399.04	374.477.—
Zveza lesnih delavcev v Libercu	112.079.50	253.137.80
Enotna zveza trgovskih in privatnih nameščencev v Pragi	230.251.70	335.007.10

Iz tega vidimo, kake obveze so prevzele strokovne organizacije in kako vestno jih tudi izpolnjujejo. Državni prispevek k brezposelnim podporam je manjši, kakor pa podpore, ki so jih plačevali takoj po prevratu. Edino pravično bi bilo, ako bi moral tudi delodajalci plačevati prispevke k brezposelnemu zavarovanju, kajti često zakrivijo oni sami vsled pomanjkanja iniciative predčasno zatvoritev obratov ali pa vsaj delno ustavitev dela. Tu navedene številke tudi dokazujejo, kako si škodujejo oni delavci, ki se ne pridružijo strokovnim organizacijam.

—st—

Socialno delovanje delovnih in produktivnih zadrug v CSR. Delovne in produktivne zadruge imajo poleg drugega tudi dolžnost, da varujejo socialen položaj svojih nameščencev. To tudi vrši večina zadrug in sicer s tem, da ureja materielne razmere svojih članov boljše kakor pa so v enakih kapitalističnih podjetjih. Mnoge zadruge plačujejo za svoje nameščence bolniško blagajno in pokojninsko zavarovanje, dovoljujejo jim daljši plačani dopust in podobno. 70 v Osrednji zvezi zadrug v Pragi združenih delavskih delovnih in produktivnih zadrug ima ustanovljen za svoje nameščence tudi podporni sklad, iz katerega se delijo podpore v slučaju smrti, invalidnosti in staro-

sti. Najvišje sklade, posvečene temu namenu, imajo sledeče zadruge:

Stavbna zadruga v Brnu Kč 334.200.—
Del. pekarna »Délpe« v Brnu Kč 342.008.40
»Grafia«, tisk. in zal. v Pragi Kč 650.000.—
Delavska pekarna v Pragi Kč 815.209.40

Nastavljenci n. pr. »Grafie« v Pragi dobijo lahko do 400 Kč (680 Din) mesečno starostne podpore, nastavljenci delavskih pekarn v Pragi in Brnu pa celo do 500 Kč (850 Din). Ako pomislimo, da nudi državna starostna podpora na Češkem, kjer jo k sreči že imajo, za one, ki te pango socialnega zavarovanja ne morejo uživati, ker so bili ob času uvedbe prestari, tolikšno podporo na leto, tedaj vidimo šele, na kako velikopotezen način se zadruge brigajo za svoje člane. Delavska pekarna v Pragi ima poleg tega za svoje nastavljence v Sázávi okrepčevalni dom, v katerem je na razpolago 26 sob. Tu preživijo nastavljenci lahko svoj dopust. Nadaljnjih 24 delovnih in produktivnih zadrug je prijavilo svoje nastavljence v številu 650 oseb k podpornemu skladu Zadrugne zveze v Pragi in prispevke plačujejo zadruge. Zavarovanje pri tem skladu nudi svojim članom do 300 Kč (510 Din) mesečne podpore. Iz tu navedenega vidimo, da izvršujejo češke zadruge svoje dolžnosti do nastavljencev v polni meri.

—st—

V. DELAVSKI PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Kult. društvo »Svoboda« in »Zarja« priredita v veliki dvorani Delavske zbornice v sredo, dne 18. novembra t. l., ob 8. uri zvečer V. delavski prosvetni večer z zelo bogatim sporedom. Igrala bo godba »Zarja«. Vrstili se bodo solospetvi s

solonastopi na piščal, klarinet, klarinet, rog itd.; predavanje s slikami na modernem epidiaskopu bo zaključilo večer. Vstop prost. Ljubljansko in okoliško delavstvo opozarjamo na ta večer. Za ostalo delavstvo pa bomo poskrbeli prenos po radiu.

STROKOVNI VESTNIK.

Polletni občni zbor podružnice S. M. R. J. v Ljubljani.

Dne 25. oktobra 1931 se je vršil polletni občni zbor ljubljanske podružnice S. M. R. J. Na tem občnem zboru so se vršile tudi dopolnilne volitve in je uprava podružnice sledeče sestavljena:

Predsednik: Joža Golmajer, podpredsednik: Ivan Ropret, strugar; I. tajnik: Jakob Pogačar, livar; II. tajnik: Lado Arnšek, strugar; blagajnik: France Vidmar, strugar; odbornika: Adolf Schoster, Ivan Jenko. — Člani nadzorstva: Rihar Gabrijel, Kropar Jože, Tomc Anton.

Vsa poročila starega odbora in nadzorstva so bila soglasno sprejeta in odobrena. Poleg tega je občni zbor sklenil še sledeče:

1. Podružnica odklanja vsako odgovornost za eventualne posledice, ki bi nastale za celoten naš Savez radi tožbe, ki jo je vložil Vrankar proti nekaterim odbornikom naše podružnice po nalogu centralne uprave našega Saveza.

2. Za funkcionarje in člane podružnice se bodo uvedla predavanja o gospodarskih in socijalnopolitičnih vprašanjih. Izvedbo tega se prepusti podružničnemu odboru.

3. Da bi se pritegnilo v organizacijo vse vajence in mladoletne delavce, se bo zanje osnovala pri podružnici posebna sekcija.

Občni zbor je bil enodušen, vsi sklepi soglasni in je upati, da bo novi odbor znal tudi vse podvzeti, da bo podružnica napredovala v dobro svojega članstva.

Jesenice.

Odveč je bilo zadnje čase, da bi poročali še kaj o vednih zavlačevanjih končne razprave za novo kolektivno pogodbo pri Kranjski industrijski družbi. Oni, ki stvari ne pozna in je čital naša poročila, je gotovo dostikrat ustvarjal o stvari napačno sodbo. Z 31. decembrom 1930 je KID odpovedala kolektivno pogodbo, delavstvo pa se je uprlo dotedanjam nejasnim akordom in zahtevalo jasne direktne akorde. Od leta 1924 do leta 1928 je kovinarska organizacija na Jesenicah, Javorniku in Dobravi izgubila vsako moč in ves vpliv in kontrolo v podjetju, usoda delavstva je bila zapčena, posredovanja obratnih zaupnikov delavstva so bila brez uspehov, organizacija je bila brez orientacije, pečat tajnosti je vladal nad vsem plačilnim problemom delavstva KID, ker delavstvo ni imelo organizacije in vsled tega tudi ne možnosti pridobitve znanja in poznanja sila kompliciranih, iz tedanjih akordov rezultiranih plač.

Leta 1928 meseca junija se je iznova pričela z vso naglico in vehementnostjo propaganda za organizacijo, toda zaupniški zbor, ki je rasel le, kakor je rasla organizacija, je stal naenkrat ob sočasnem upostavljanju organizacije pred stotino vprašanj, katere je delavstvo ob svojem prebujanju čez noč hotelo imeti rešene. Tedaj se je organizacija na znotraj racionalizirala po vzglodu od sodruha Vinko Vrankarja zasnovanih sekcij v Ljubljani, kateremu vzglodu smo sledili in prikrojili seveda sestavo sekcij našim potrebam in razmeram.

Tedaj so pa pričele rasti organizacijske čete, sestanki in seje pa so bile dnevno, delavstvu so se pričele odpirati oči in od tedaj naprej je zaupniški zbor do danes izvršil ogromno delo. Odrekli smo se vsem starim akordom v decembru 1930 in od tedaj pa do danes so zaupniki dnevno in tedensko, posebno pa ob koncu vsakega meseca, vrtali to vprašanje, oblikovali protipredloge, popravljali, dodajali in zal, tam, kjer je bila slaba organizacija in disciplina, morali pristajati tudi na odbitke...

Toda ta proces se danes ni končan in nikdar ne bo, dokler bo obstojal kapitalistični način proizvodnje.

Dne 19. oktobra t. l. se je vršila prva glavna razprava za ureditev nove kolektivne pogodbe, na kateri so prisostvovali za podjetje gospodje: generalni ravnatelj K. Noot, tehnični ravnatelj inž. prof. dr. Dostal, prokurist dr. Maks Obersnel in inž. Rekar; za delavstvo pa: Jožef Kopač za Delavsko zbornico, Jurij Jeram in Mohorič Franc kot mandatorja Saveza Metalških Radnika Jugoslavije, Malej Valentin in Toman Franc kot delegata delavskih obratnih zaupnikov in dva krščanska socialista in en narodni socialist. Razpravi je predsedoval Jožef Kopač.

Razprava se je pričela ob 3. uri popoldne in je končala po deveti uri zvečer. Načelno vprašanje vse razprave je bilo vprašanje ureditve plačilnih pogojev. V najvažnejših in najsopornejših zadevah se je dosegel sporazum v obliki, ki jamči delavcem urejene plačilne razmere in pravno stanje.

Podrobnosti o rezultatu danes še ne moremo priobčiti, načelni rezultat pa je, da je za delavstvo v akordih v tovarni na Savi dosežen pravično urejen zaslužek, ki v mnogih slučajih omogoča višji zaslužek kot prejšnji akordi, dnevne plače pa ostanejo neizpremenjene kot dosedaj v veljavi.

Za valjarno Javornik pa ni prišlo do sporazuma, ker je vodstvo na razpravi napovedalo 15 odstotno redukcijo akordnih plač, o čemer se bo vršila posebna razpra-

va in sklenila posebna pogodba, ako sploh pride do sporazuma.

Isto pa je izpadlo razpravljanje za elektrodno tovarno na Dobravi, ker ta tovarna resnično le še s 50 delavci dela in preboreva res težko krizo.

Danes se vzdružujemo vsakih izjav k javorniškemu problemu, organizacija bo zahtevala, nakar bo članstvo iz javorniških valjarn odločalo o tem vprašanju. Podvzelo se bo vse, da se tudi ta zadeva mirno uredi, v kolikor pa se bo izkazalo, da je zahteva podjetja neutemeljena kljub tamkajšnji racionalizaciji obrata, pa na to borbo, ki je povsem na novo nastala, gledamo z zavestno mirnostjo, ker javorniški valjarji tvorijo eno najbolj solidarnih in discipliniranih skupin v sestavi naše organizacije. Ako bodo gospodje pretiravali in z nasiljem hoteli svojo zahtevo uveljaviti, bodo grizli v granit.

Prva etapa borbe je sicer končana, ker v tovarni na Savi je zaposlenih nad 1600 kovinarjev, na Javorniku okoli 400, trenutno morda nekaj več.

Nastali svetovni potres v gospodarstvu pa tišči črne oblake na obzorje, žal le, da se tega premalo zavedajo delavci splošne kovinske obrti in industrije v Jugoslaviji. Jeseniški kovinarji smo čutili vso težo velike osamljenosti v tej borbi zbog nevednosti kovinarjev v mnogih ostalih tovarnah, in vendar ustvarja tudi v najbolj obupnih razmerah in časih solidarnost čudeže: zato bomo vztrajali kljub vsemu strnjeni v vrstah, čvrsto organizirani, pripravljani na vse in proti vsem frontam in zavesti, da lahko, dokler imamo organizacijo, branimo to, kar imamo in smo v stanu tudi zboljšati. Če pa izgubimo organizacijo, vemo, da izgubimo vse. Sledite nam!

RUDARJI.

Delavski zaupniki.

Če govorimo tu o delavskih zaupnikih, je to radi dobe časa, v kateri živimo. Kaj so delavski zaupniki? Ze beseda sama nam pove, da so to možje, katerim delavstvo ob priliki vsakokratnih volitev izreče zaupanje in da pooblastilo, da ga zastopajo pri podjetniku v njegovih socialno-političnih interesih.

Zaupniki pri nas so zakoniti predstavniki delavstva. Oni imajo svoje dolžnosti in pravice urejene z zakonom ali pravili. To je vse. V tem svojstvu naj potem vrše svojo misijo. Da, lepo se sliši in še lepše se here to. Kolikokrat slišimo od podjetnikov samih, ko pravijo: kaj se nepoklicani predstavniki organizacije vmešujete v naše obratne razmere, saj ima delavstvo itak svoje zastopnike v obratu samem?

Da, če kje to načelo velja, potem to velja predvsem v rudarski industriji in pri rudarski oblasti o zaupnikih rudarjev. O predstavnikih svobodnih razrednih strokovnih organizacij ti gospodje prav neradi slišijo in če le morejo, jih izločijo. Zakaj pa postopajo tako? Zato, ker oni dobro vedo, da zaupnik, navezan zgolj na formalno izvolitev brez organizacijskega zaledja, navezan na mrtve paragrafe zakona, eksistenčno odvisen od podjetnika, ni več svoboden predstavnik delavstva, temveč zakonita marionetka v rokah gospodov.

To žalostno, a resnično dejstvo je privedlo tako daleč, da je bilo delavstvo in je še kljub zakonitim zaupnikom pravzaprav brez vsakega zastopstva. Če se pa je kljub temu znašel kak zaupnik, ki je res hotel služiti namenu, za kar je bil izvoljen, potem je takoj postal po mnenju gospoda nadležen hujskač, manjvreden delavec itd. in podjetnik ima veliko možnosti, da se potem takega zaupnika znebi. Koliko takih žrtev je že bilo in še bo?

Dve stvari sta torej, ki onemogočujeta pravilno izvršbo dolžnosti zaupnika. Prva, ki je največja, je nezavednost dotičnega delavstva, ki je sicer nekoča izvolilo za zaupnika in potem misli, da je s tem storilo vse, in zaupnik je sedaj tisti, ki bo vsem vse ustregel in jih nasitil, kakor Kristus na gori svoje poslušalce. Na drugi strani je pa zaupnikova odvisnost od podjetja. Zaupnik je gotovo člo-

vek, kakor vsak drugi, opravlja svoje težko delo, da preživlja sebe in družino ter mora še pri tem zastopati svoje in sotovarišev interese pri podjetniku, v čigar službi je. To razume podjetnik sam najbolje, in dá to razumeti delavskemu zaupniku tako, da njegovi interesi pri tem niso oškodovani. Takšno je zakonito zastopstvo delavstva brez organizacije pri nas in povsod drugod, kjer je tako.

Da je to pogubonosno za dobrobit delavstva, je del delavstva izprevidel že pred sto leti. Ta del delavstva, ki je to izprevidel, je vedel, da zaupnik ne more služiti dvema gospodom, zato se je odločil, da tiste, ki imajo zastopati njegove interese pri podjetniku, brani samo, to je delavstvo se je začelo organizirati v svojih svobodnih razrednih organizacijah, da daje potom svoje združene moči svojim zastopnikom moralno, materijelno, in če treba, tudi svojo bojno pomoč pri izvršbi njihove naloge. Šele na ta način uveljavljeni zaupniki so počasi začeli pridobivati na energiji in uspehih v svojem zastopstvu, ko je podjetnik moral v njih priznati zares prave zastopnike delavstva, za katerimi stoji živa in organizirana volja tistih, ki so jih izvolili, ne pa mrtev paragraf in milost gospodov.

To velja zopet predvsem za rudarsko delavstvo. Ne bomo posegali nazaj v zgodovino žalostne preteklosti, ko je bila vsaka zdrava organizacijska sila rudarjev na tleh; kakšno je bilo takrat njih zastopstvo? Kakšno je bilo, dokumentira najbolje izjava visokega predstavnika rudarske oblasti, ki je imel najmanj volje in potrebe ščititi delavske interese, kateri pa je pohvalil delo takratnih zaupnikov. To so slišali, videli in čutili rudarji sami najbolje in rekli so: konec mora biti temu. Zagrabili so za delo tam, kjer so prej nehali, začeli so jačati vrste svoje organizacije, Zveze rudarjev, in ko je prišel čas, so postavili kandidate za zaupnike iz svoje organizirane srede in odstavili so zaupnike mrtvih paragrafov in ljubljence gospodov.

Zmagovati je pričela med rudarji ona miselnost, ki veli, da, ako hoče delavski zaupnik pravilno vršiti svojo nalogo v korist delavstva, mora imeti svojo oporo v delavstvu samem. Ni še sicer pri vseh rudarjih to prepričanje prodrlo, ali vendar zelo lepo napreduje. Tako se sedaj ti novoizvoljeni zaupniki uveljavljajo povsod sorazmerno z naraščanjem tega razumevanja med rudarji in reči moramo, da ne brez uspeha. Res je, da nobena poslovna doba zaupnikov ni bila tako težka, kakor je sedanja. Težka gospodarska kriza v splošnem, ki posebno ogroža rudarsko industrijo, kar povzroča skrajšano delo, odpuste delavstva, zahteva spopolnitve racionalizacije, povzroča zniževanje mezd ter veliko brezposelnost. Vse to so žalostna dejstva, ki globoko vsekavajo gospodarske rane desetisočim. Zaradi tega so današnji delavski zaupniki stavljeni pred težke naloge.

Povedati pa smemo s polnim pravom, da se ti zavedajo svoje naloge. Res je, da v zvezi s svojo organizacijo še niso bili v stanju, preprečiti odpustov delavstva in zniževanje mezd. Če tega niso mogli preprečiti, potem ne leži krivda na njih, temveč na onih elementih, ki so vsled sebičnih namenov rušili organizacijsko moč med rudarji in pa na oni množici rudarjev, ki se še do danes niso dokopali do prepričanja, da je njih moč in uspeh v organizaciji. Pomisljijo pa naj tisti, ki navadno nič ne mislijo, temveč samo zabavljajo, kako bi bilo, če ne bi sedanji zaupniki imeli še toliko opore v organizaciji, kakor jo imajo. To znajo menda ceniti tudi tisti, ki za to še nikdar nič žrtvovali niso, a ko jim hudo prede, jim je pa pomoč zaupnikov dobra.

Predaleč bi nas vedlo, če bi podrobno pisali o težavnem delovanju sedanjih zaupnikov. Eno pa lahko rečemo: marsikatero solzo raz obraza nesrečne žene, brezposelnega moža, ali pa koga drugega je že utrl trud zaupnikov. Vpogled je treba imeti samo v neštete intervencije, ki se

vrše dan za dnevom po ravnateljstvih obratih itd., pa se bo videlo, da so ti zaupniki na svojem mestu.

Nismo tega zadnjega odstavka napisali zaradi pohvale! Ne. Napisali smo ga zato, da pride tisto delavstvo, katero še do danes ni prišlo do prepričanja, do spoznanja, da bo imelo le takrat svoje pravo zastopstvo v svojih zaupnikih, kadar jih bo znalo uveljaviti z živo silo zakona svoje razredne organizacije, ki bo dejanski zastopnik, zaupnik pa samo prenaševalec delavskih zahtev pri podjetju.

To dajte čitati tisti, ki razumete, onim, kateri še ne razumejo in pa tudi tistim kverulantom, ki še danes proti zaupniku in organizaciji rujejo, da jih postane sram.

Kaj je z brezposelnim fondom rudarjev? Zveza rudarjev Jugoslavije urgira objavo pravilnika o izplačevanju podpor na osnovi ministrske naredbe z dne 14. maja 1931.

Tisoči rudarjev so vsled premoževne krize težko prizadeti in stradajo z družinami vred. Da se kolikortoliko olajša beda teh nesrečnežev, je ministrstvo za rude na pobudo rudarjev samih sklicalo v maju mesecu t. l. konferenco v Beogradu, ki se je pečala z vprašanjem ustanovitve fonda za podpiranje brezposelnih rudarjev. Minister je na podlagi zaključka te konference podpisal naredbo o ustanovitvi takega fonda. Vplačila v ta fonda se stekajo že od 1. aprila t. l. Preteklo pa je že sedem mesecev, ministrstvo pa še vedno ni izdalo pravilnika o izplačevanju podpor vsled brezposelnosti težko prizadetim rudarjem.

Zadnje dneve so rudarji na pobudo »Zveze rudarjev Jugoslavije« začeli z akcijo za končno ureditev tega perečega vprašanja. Ministrstvo za šume in rude prejema dnevno od vseh strani peticije sledeče vsebine:

»Gospod minister!

Težka kriza, katera se je v teku zadnjih dveh let pojavila v naši rudarski industriji, je ne samo težek gospodarski udarec za to industrijo, temveč je s tem v še veliko večji meri prizadeto delavstvo vsled skrajšanja delovnika in odpovedi službe. Na ta način je del delavstva prišel ob vsako še tako skromno možnost eksistence.

To stanje in pa vedne prošnje zakonitih zastopstev delavstva, so dale povod naslovnemu ministrstvu, da je sklicalo za dne 28. marca t. l. v Beogradu anketo o ustanovitvi brezposelnega fonda za rudarje. Na podlagi soglasnega sklepa te ankete, je takratni g. minister D. Serbec z naredbo, objavljeno v Službenih novinah z dne 14. maja 1931, števil. 107/XXXII/241 odredil, da stopi to zavarovanje z dnem 1. aprila 1931 v veljavo.

Ker pa v smislu točke 3 te naredbe ministrstvo še vedno ni izdalo tozadavnega pravilnika o izplačevanju teh podpor, kar onemogoča podpiranje težko prizadetih brezposelnih rudarjev, kateri so že sami za to zavarovanje soprispevali in pa, ker je že od izdavanja naredbe pa do danes preteklo sedem mesecev, Vas, g. minister, naprošamo, da čimprej izdate pravilnik k tej naredbi. — Z izrazom našega odličnega spoštovanja.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Razmere v tekstilnih tovarnah v Mariboru.

V vseh panogah industrije je pritisnila zelo občutno gospodarska kriza, katere posledice mora v največji meri nositi delavstvo, ker redukcije delavstva, skrajšanje delovnega časa in popolna ustavitve obratov, je na dnevnom redu, kar pomeni za delavstvo velikansko bedo in pomanjkanje. Ostalo delavstvo v tovarni se pa priganja pri delu in ker ni zavedno in organizirano, producira približno toliko, kakor v času pred redukcijo delavstva, ali pa pred skrajšanjem delovnega časa. Podjetniki hočejo imeti njihov profit zagaraniran. Kaj jih briga brezposelna masa, če strada. To maso rabijo za strašilo pri reduciranju mezd.

Drugače je še danes v tekstilnih tovarnah, ker tam še ni občutili gospodarske krize, t. j. pri podjetnikih, pač pa jo občutijo tam zaposlene delavke in delavci in sicer tedaj, kadar je potrebno nakupiti najnujnejše življenske potrebščine, kljub temu, da imajo njih delodajalci v času najhujše gospodarske krize prav dober »kšeft«, ker imajo dobro konjunkturo in dober zaslužek. Ali delavec, ta uboga para, nosi le svojo kožo na sejm za dobrobit drugih. Če si pogledamo njih meзде, so res zavidanja vredne; za 12 delovni dni zasluži delavka ali delavec Din 110 do 240. Za nadurno delo pa so morali mnogi delavci vložiti tožbe, ker jim gospodje tovarnarji niso hoteli na drug način plačati ter so trdili, da oni niso naročili nadurnega dela, temveč je delavec prostovoljno iste vršil in zaradi tega mu niso nič dolžni. A izkazalo se je, da so mu res pozabili plačati nadure, kar morajo pa naknadno storiti.

Znano je, da znajo ti gospodje zelo dobro računati in trdijo, da nič ne zaslužijo in njih tovarne obratujejo le zgolj radi usmiljenosti do delavstva in jim plačujejo tako krasne plače, da delavstvo ni potrebno beliti si glave, kako bi se preživljalo. Ja, ko bi ti gospodje tovarnarji, delničarji ali ravnateljji bili enkrat vsaj radovedni, kako njihovo delavstvo spravi to umetnost skupaj, da izhaja s to nizko plačo, ki jo dobiva za svoje delo! Tega računa bi menda ne se-

stavili, ker se takega računovodstva in kalkulacije niso naučili, da bi tej umetnosti delavstva prišli do dna. Ali bi jih pri tem prečunjanju in sestavi tabele, kako se njihovo delavstvo preživlja, ali bolje: životari, postalo gotovo sram. Ker iz tega bi le gledalo pomanjkanje, glad, ki ga morata delavka in delavec prenesti dan za dnevom pri tej borni plači. — Temu je delavstvo pač v tekstilnih tovarnah samo krivo. Ne zaveda se tega, da se je treba združiti v svoji pravi svobodni strokovni organizaciji ter se solidarno boriti za zboljšanje tega žalostnega položaja. To delavstvo se naj tega zaveda, da zna tudi to panogo industrije zadeti ista usoda, kakor druge industrije. Nadurno delo ne rešuje delavstva iz tega položaja, temveč le skupnost in solidarnost. Najmanj pa tedaj, če delavstvo pogazi svoje zaščitne zakone ter se zadovoljuje mesto s 50% z le 25% za nadurno delo. — Delavstvo v tekstilnih tovarnah, vzdrami se, vstopaj v svojo strokovno organizacijo, ki ti nudi popolno garancijo za zboljšanje položaja.

Poročila iz naših podružnic.

Ljubljana.

Ljubljanska podružnica se čvrsto razvija. V zadnjem času je pristopilo v organizacijo delavstvo tovarne za papirnatih vrečice »Zeschko«. Obrđal se je v društvenih prostorih lepo obiskan sestanek tega delavstva. Delavstvo te tovarne, ki je slabo plačano, je prizadeto še s pomanjkanjem dela in se dela samo tri dni v tednu. Za krajšo dobo še ni nobenega izgleda na izboljšanje.

Modistnje so se našemu pozivu v zadnji številki »Delavca« začele odzivati. Vršil se je tudi lepo obiskan sestanek, na katerem so sklenile, da se vse strokovno organizirajo.

Sekcija tekstilnih delavcev je sklicala v zadnjem času dva sestanka. Delavstvo te sekcije pozivamo, da dotični, ki so s članarino v zaostanku, isto poravnajo, ker sicer ne bodo prišli v slučaju brezposelnosti, ki grozi, vpoštev za podporo.

Moste.

Zadnji sestanek ni bil tako obiskan, kakor bi bilo potrebno. Sestanek je bil zanimiv radi tega, ker se je poročalo o poteku kongresov Strokovne komisije in Ujedinenega radniškega sindikalnega saveza. Jančič pa je poročal o intervencijah od strani obratnih zaupnikov pri podjetju. Sodrugi v Mostah, držite čvrsto svojo organizacijo, plačujte redno članarino in udeležujte se sestankov. Časi, ki jih imamo pred seboj, so resni.

Medvode — Goričane.

Kakor smo že poročali, so se pri nas v papirnici izvršile večje redukcije. Položaj se še ni nič izboljšal in se ni še nobenega vzelo nazaj v delo. Delavci, bodite redni člani organizacije, da vam v slučaju brezposelnosti pomaga s podporo.

Kranj.

V zadnjem mesecu smo imeli dva lepo obiskana sestanka. Dne 18. oktobra pa je tajništvo SDZJ z Delavsko zbornico izvršilo intervencijo v gumitovarni »Semperid«, ker se podjetje ne drži sklenjenega dogovora radi mezd in ostalega delovnega razmerja. Imeli smo upanje, da bo intervencija vsaj za nekaj časa zalegla, vendar se je zgodilo narobe. Vodstvo podjetja je takoj po posredovanju, kakor v zasmeh, pogazilo svojo besedo. Delavstvo je radi tega ogorčeno in se je 1. novembra vršilo protestno zborovanje, kjer se je vse stvari ugotovilo s posebno resolucijo, v kateri je delavstvo tudi povedalo, kaj zahteva in da si takega početja ne pusti dopasti. **Gospodje, ne napenjate loka!** Resolucija je bila poslana ravnateljstvu tovarne in Delavski zbornici.

V tekstilni tovarni »Jugobruno« se še vedno ne plačuje čezurno delo z zakonitimi pribitki. Podjetje pritisne na vsako izplačilno kuverto štampiljo »Nadure so plačane z zakonitim pribitkom«. Poviška, oziroma pribitka pa delavec ne prejme! Na plačilne kuverte se v mnogih slučajih niti ne napiše, koliko ur je delavec napravil, niti po koliko so ure plačane. Navedena je samo končna vsota zaslužka. Kak red je to? Na to se bomo še pognili. Delavci in delavke, organizirajte in zganite se! Ali naj gre to kar tako naprej...?

V nedeljo, 15. novembra, priredi naša organizacija predavanje »Razlaga zakona o zavarovanju delavcev«. Predaval bo uradnik ekspoziture OUZD v Kranju sodr. Vehovc. Vse delavstvo in članstvo pozivamo, da se udeležijo tega predavanja, ker je vsakemu delavcu potrebno, da pozna svoje dolžnosti in pravice, ki jih ima pri bolniški blagajni. Predavanje se vrši v našem društvenem lokalu v gostilni pri »Felnjerju« v Kranju.

Tržič.

Pri nas ni posebnih novic. Dne 10. oktobra smo imeli člansko zborovanje, na katerem je tajnik Jakomin poročal o poteku kongresov Strokovne komisije in Ursa. Poročilo se je vzelo na znanje. Na sestanku se je razpravljalo tudi o lokalnih razmerah. Sodrugi Sova in Stegnar sta poročala o organizacijskem delovanju in delovanju obratnih zaupnikov. Vsekakor bi sestanki morali biti boljše obiskani. Apeliralo se je na navzoče, naj podvoje delo za ojačanje organizacije. Tržič, ki je industrijsko mesto, bi moralo biti v pogledu strokovne organizacije na višjem mestu, kakor je.

Rogaška Slatina.

Položaj pri nas je neizpremenjen. Tovarna stekla v Sv. Križu stoji, kakor smo poročali, že od 19. septembra. Posledice

Okusna in zdrava je kolinska kava!

brezposelnosti se vsaki dan kažejo v bolj grozni obliki. Zima je tu, zaslužka nobenega. Lakota in pomanjkanje trkata na vrata. Šele po 6 tednih brezposelnosti smo dobili po par kovačev podpore od Borze dela. Za pobiranje prispevkov je od teh institucij že urejeno tako, da na najhitrejši način dobe od delavstva denar. Kadar pa je treba dati delavstvu podporo, je pa uradni »šimel« počasen, da je joj. Dobiš za 6 dni po 7 Din, to je 42 Din skupaj. Od tega plačaj še za poštino. Če si oženjen, dobiš še za ženo in vsakega otroka po 3 dinarje.

Izgleda, da bi se pričelo obratovati, še ni nobenega. Savez je podvzel korake, da bi se sklicala anketa, kjer naj bi zastopniki delavstva, Del. zbornic, podjetij in zastopniki ministrstva proučili vzroke te strašne krize v steklarski industriji in naši način, kako priti iz tega zakletega stanja. Tudi ta reč se nič ne zgane. Brezposelni delavec čakaj, stradaj in — — —, ker za preiskavo teh stvari ni časa; pač pa za drug »dirindaj«, za to je pa čas.

Ribnica na Pohorju.

Dne 19. oktobra smo imeli lepo obiskan strokovni sestanek, na katerem je poročal sodr. Čeh iz Maribora. Organizacija se pri nas lepo razvija. Težava je pač v tem, ker podjetja nimajo dela. Delamo samo 4 dni v tednu. Zadnje tedne pa je bilo 28 delavcev odpuščenih. Podjetje Res in drug je zopet manevriralo s tem, da je vsemu delavstvu odpovedalo službo in mu vsiljevalo v podpis, da pristane na 8 dnevno odpoved. Organizacija je potom Del. zbornice izvršila intervencijo, da so se te stvari preprečile.

Gospode podjetnike seveda boli, ker so zadnje čase bili obsojeni na izplačilo nadurnega dela. Prav je tako. Držali bi se od vsega početka zakonov, pa bi teh presenečenj, stroškov in sitnosti ne imeli. Organizirano delavstvo ni zato, da se te stvari obravnava po sodiščih. Mi navadno prej odkrito v obraz povemo, kaj nam gre, če pa so naše besede bob v steno, kaj pa potem preostane drugo delavcu, kakor tožiti. Po podjetjih je treba kolektivnih pogodb, in če se te izvaja, ni treba nikakih sodišč, ker se organizacija in podjetje lahko med seboj sporazume-ta, če je pač volja na obeh straneh. Želimo resnega sporazuma in ureditev delovnega in plačilnega razmerja, pa se bomo razumeli, in delavstvo bo z veseljem in resnostjo vršilo svoje delo. Da bi se pa naše mnenje ne upoštevalo, kadar gre za prodajanje naše delovne sile, ne, to pa ne. Taki prodajalci edinega, kar imamo, pa nismo, da bi se stavili na razpolago, da nas kdo plača kakor se mu poljubi. Mislimo, da vsaj o tem imamo besedo.

Organizacija delavcev ni za zmedo in strah. Ona je za red in čuvanje delavčevih pravic in človečanstva.

Sladki vrh.

Komaj se je pokazalo, da smo iz krize zunaj, pa nastane zapora denarja, radi česar, pravi vodstvo podjetja, ni mogoče redno obratovanje. Zopet so odpusti delavstva na dnevnom redu. Organizacija je tozadevno potom Delavske zbornice posredovala. Delavstvo stoji na pravilnem stališču, da je pri redukcijah treba upoštevati one delavce, ki so v pretežni meri odvisni od službe v tovarni. Pri nas so slučajji, da so zaposleni taki, ki imajo velika posestva, kadar pa je odpust, namesto da se odpusti te, se odpušča take, ki nič nimajo. Ravnateljstvo tovarne je uvidelo upravičenost tega delavskega stališča, in če bo treba dopustov ali odpustov, pridejo le-ti najprej na vrsto.

Ravnateljstvo je izrazilo upanje, da bo redno poslovanje skoro zopet upostavljeno in ne bo treba nikakih odpustov in dopustov. Naj nihče ne misli, da smo kateremu nevoščljivi zaslužka, bog ne daje, če je pa treba dopustov in odpustov, bo pa vsak uvidel, da je naše stališče pravilno.

Delavci, ne pozabite na svojo organizacijo, ki je vaša edina zaščitnica, držite jo čvrsto in močno.

Kočevje.

Naša strokovna organizacija v Kočevju je še mlada in ima svoje začetne težave. Vendar bomo organizirane delavke in delavci vse začetne težave premagali. Moramo jih premagati, odločno smo za to. Organizacija se lepo razvija.

ČITAJTE DELAVSKO POLITIKO

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Dne 26. septembra smo prirredili svojo veselico. Niso sicer današnji časi za veseljačenje, vendar smo se odločili za to le s tem namenom, da zberemo na ta način nekaj sredstev za pomoč in podporo našim najbednejšim brezposelnim sodrugom in sodružicam. Prirreditev je nad pričakovanje dobro uspela. Ves dobiček smo razdelili brezposelnim. Zahvaljujemo se ob tej priliki vsem onim, ki so z darovi ali na kak drug način temu koristnemu namenu prirreditve pripomogli.

Nova tekstilarna hoče zopet uvesti 10-urni delovni čas. Ker podjetje ve, da je dolžno po zakonu plačati čezurno delo s 50 odst. poviškom, hoče to stvar urediti na sledeči način: plače znižati, potem pa to za nadurno delo dati v obliki procentov nazaj. To se pravi z drugimi besedami: delati 2 uri več za isto plačo, ki je sramotno nizka. Toda gospodje naj ne delajo računa brez krčmarja. Delavstvo proti temu protestira najodločneje. Dne 15. novembra se bo vršilo delavsko zborovanje v gostilni Beljan v Kočevju ob 10. uri dopoldne, kjer se bo proti temu zavzelo stališče. Poroča tajnik saveza sodr. Jakobin iz Ljubljane. Dolžnost vsega prizadetega delavstva je, da se polnoštevilno tega zborovanja udeleži.

ŽIVILCI.

Peki.

Mizerna situacija, ki je nastala z maksimalnim cenam kruhu, že pobira svoj davek med pekov. pomočniki.

Kakor smo že omenili: je mariborska zadruga mojstrov odpovedala kolektivno pogodbo z namenom, da zniža plače. Zastopnik pomoč. zbora s. Rakuša je dokazoval, da tudi pomočniki obsojajo oz. zagovarjajo stališče mojstrov, ki v sedanjih razmerah res nimajo zavidnega položaja, vendar je pa sramotno in popolnoma neumestno, še te borne plače znižati, ko že dosedaj niso zadostovale za prežvljanje. Sklenila se bo nova kolektivna pogodba, ki bo varovala v splošnem interese pomočnikov, vendar, kar je glavno, plače bodo okrnjene — za koliko, to se bo še le določilo po mešani komisiji.

Seveda ima kolektivna pogodba tudi svoje ozadije, katero pa za sedaj ne bomo popisovali, pač pa se čudimo, da se tudi kaj takega še dogodi v 20. stoletju.

Na sličnem stališču so tudi pek. pom. v Ljubljani s to razliko, da še nimajo kolektivne pogodbe, pač pa je upati, da bo bodoči pomočniški zbor tudi to vprašanje rešil tako, da bodo v Ljubljani zavladale enkrat pošteno in urejene razmere. Brez kolektivne pogodbe je težko delati pomočnikom kakor mojstrom. Ako vzamemo slučaj pri mojstrih, je kolektivna pogodba merilo za enake izdatke, ki naj omogoča enotno finančno ravnateljše med mojstri ter se s tem blaži umazana konkurenca, ki se vodi na račun pekov. pomočnikov, obenem pa bi se stabilizirala višina procentov preprodajalcem, ki sedaj večji del dobička delijo z mojstri. Pred vsem je potrebno za vsako delo disciplinirane in močne organizacije, ki čuti v sebi moč in samozaupanje in ne okleva v odločitih trenutkih. Ako bi bili pekov. pomočniki vsaj nekoliko bolj zavedni in napredni in bi smatrali organizacijo za nekaj vzvišenejšega, bi tudi uspeli ne izostati. Samo ozirimo se nekoliko na druge države, pa bomo videli kaj zamore sloga. Učimo se pri sodrugih v Nemčiji in Avstriji, pa bomo tudi mi sebi rezali bolj bel kruh.

Zato proč z mlačnostjo! Ne zadostuje, da organizaciji vržeš miloščino par dinarjev za članarino in potem čakaš, da se bodo godili čudeži. Treba je delati v organizaciji, vsi za enega in eden za vse. Ni dovolj, da prideš na članski sestanek in poslušáš, kaj drugi govorijo. Sam govori in sam razmotrivaš, agitiraj, pridobivaj in jači svojo zaščitnico — organizacijo, katere si si. Nikjer in nikoli ne smeš kloniti pred nesrečo, ki te je zadela, ker se moraš zavedati, da nisi sam. Vas je mnogo in vsi ti bodo pomagali, zato tudi ti pomagaj njim. Delavec pa, ki noče poznati svoje stanovske organizacije, je — sodrugi, zapomnite si to — tvoj največji sovražnik in tak človek, ki tako zanikuje svoje proletarsko pokolenje, je izdajalec, ki pomaga kapitalu uničevati tvoje delo.

Sodrugi! Časi so vedno bolj resni in bodočnost je zavita v neprodirno temo. Bodo pripravljeni na vse in ako je delavec organiziran, se s tem že pripravlja, da odbije vse težke napade samogolne krize, ki pa je sedaj šele prvi napad in žalostno bi bilo, ako bi klonili. V ognju se pozna jeklo in mi se bomo spoznali v borbi za naše pravice.

Vsi pa se oklenimo in ojeklenimo svojo organizacijo in pomnožimo njene vrste tudi s tistimi, ki ne vedo, kam spadajo!

Sodrugi! Povejte jim to. R.

Pivovarji.

17. oktobra je vodstvo pivovarne v Mariboru poklicalo k sebi dva obratna zaupnika ter ju obavilo, da se bo radi današnje vsesplošne krize in pomanjkanja naročil moralo praznovati prvi teden en dan, drugi teden pa dva dni; t. j. na mesec 6 dni.

Oblastno tajništvo je sporazumno z Delavsko zbornico tozadevno interveniralo pri ravnateljstvu in Ljubljani, na kar je podravnatelj g. Nemeš (ravnatelj se je odpeljal na Dunaj) utemeljeval to skrajšanje delovnih dni z velikim nazadovanjem naročil, ki očitno poteka od tega, ker so alkoholne pijske, posebno pa dalmatinska vina, izpodrnila konzum piva. Zadnji čas pa pomanjka-

nje gotovine in obča gospodarska kriza, katera sili javnost, da štedi, seveda v prvi vrsti pri pijski. Mnogo je bilo pa tudi zkrivilo letošnje slabo kupčijo slabo vreme.

Konzum piva je posebno nazadoval v Mariboru, vendar vodstvo odločno demantira neosnovane vesti, da bi zaprlo obrat v Mariboru, ker ima v vidu obratovanje do konca sezone v letu 1932. Seveda, za nadalje pa je odvisno od izboljšanja kupčije. Kakor pa je položaj slab, pa se bo skušalo ublažiti tako, da se v Ljubljani in v Mariboru praznuje, v kolikor je podjetje primorano, ker sicer bi se morale znižati plače (?) in izvzeti večje podukcije, ter je še vedno boljše prvo kakor pa drugo.

To praznovanje je treba sprejeti in potpeti, da se zopet dvigne produkcija oz. potrošnja. Krivda tega leži na tistih ljudeh, ki so ustvarili umetno krizo za svoje špekulacije, n. pr. v Ameriki, kjer mečejo žito in kavo v morje, da bi umetno dvignili cene pridelkom. Ker primanjkuje denarja v splošnem, saj je že vsaki deseti brez posla, se javnost omejuje na najnujnejše.

Delavstvo pa bo tudi v teh težkih časih vztrajalo na svojem stališču ter se oklenilo organizacije, ki bo zopet in zopet branila svoje pravice, ker računati moramo na vse in biti tudi pripravljeni na vse.

OBLAČILNI DELAVCI.

REDNI OBČNI ZBOR OSREDNJEGA DRUŠTVA OBLAČILNIH DELAVCEV in sorodnih strok za Slovenijo se vrši v nedeljo, dne 22. novembra 1931 ob pol 9. uri dopoldne v salonu hotela Lloyd, Sv. Petra c. s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisa. 2. Poročila odbora in podružnic. 3. Volitve odbora in kontrole. 4. Razno. Člani se pozivajo, da se občnega zbora polnoštevilno udeleže. O d b o r.

LESNI DELAVCI.

Kako žive delavci parketarji.

Lesna industrija se nahaja v krizi, kar se tiče inozemskega trga, a glede domačega trga ni krize. Da se očuvajo visoke cene na domačem trgu, se lesna industrija vedno bolj tesno organizira. Pred kratkim se je ustanovil kartel vseh podjetij, ki se pečajo s predelavanjem lesa, v katerega so stopila vsa velika in majhna podjetja, ki so dosedaj medsebojno konkurirala. Kartel so si ustanovile tudi tovarne parketov in s tem izključile medsebojno borbo. S tem so pa takoj znatno povišale cene za parkete. Domači trg je to organizacijo prav kmalu občutil na povišanosti cenah parketov.

In v tem času, ko lesna industrija pritiska na žepe konzumentov, se vrši večji atentat na delavske mezde. Znižavanje mezd se povsod organizirano sprovajajo. Kakšne so mezde delavcev, naj pokažejo tu navedeni nesporni podatki, narejeni na podlagi plačilnih kvartov iz vseh parketnih tovarn v Zagrebu. V tovarnah, raztresenih po deželi, pa so še mnogo manjše.

Povprečen zaslužek vseh zaposlenih v industriji je 3,97 Din na uro. Tudi tu je tega znižanja krivo izkoriščanje žensk, ki jih lesna industrija zaposluje pri najtežjih delih in pri tem, ker so ženske, manj plačuje. V parketnih tovarnah v Zagrebu je poleg 76% moških zaposlenih 24% žensk. Pred nekaterimi leti pa žensk v lesni industriji splotih ni bilo. Zgoraj navedene mezde so povprečne mezde vseh delavcev in delavk. Za ženske je mezda 3,20 Din, za moške pa 4,21 Din na uro. Od tega se seveda še odtegne davek in zavarovalnina.

V tovarnah delajo kvalificirani in nekvalificirani delavci. Ti zaslužijo na uro 5 Din, a ostali delavci mnogo manj.

Evo slike:

Delavci	%
po 7 in nad 7 Din	11
» 6.— Din	5,5
» 5,50 Din	2,7
» 5.— Din	5,5
» 4,60 Din	5,5
» 4,50 Din	2,7
» 4.— Din	2,3
» 3,30 Din	2,7
» 3.— Din	13,9
» 2,70 Din	8,9
» 2,50 Din	15,9
» 2.— Din	2,7
Delavke	%
po 3,70 Din	9,1
» 3,50 Din	27,3
» 3,30 Din	9,1
» 3,20 Din	9,1
» 3.— Din	27,3
» 2,80 Din	18,1

Samo 24,7 odstotkov delavk ima mezde od 5.— Din in več, a vse ostale pod 3,70 Din.

Te številke so najboljše ogledalo, kako živi delavstvo v parketnih tovarnah. Mezde delavcev v Zagrebu ne pokrijejo niti tretjino tega, kar potrebuje delavec za svoje življenjske potrebe. In take mezde so vzrok vseh nesreč in boleznih: tuberkuloze, alkoholizma in prostitucije.

SAVEZ STAVBINSKIH DELAVCEV.

Ljubljana.

Pri ljubljanski gradbeni družbi je polir po imenu g. Klader.

Ta gospod ima navado, da govori delavcem: »Če se boš tako mrzlo držal, potem

takoj dobiš obračun.« In če ni drugače, to svojo grožnjo tudi izvrši. In tako je na dnevnem redu, da odpušča po 10 do 14 delavcev, kakor da so to navadna malta, ki se jo vrže stran, če ne ugaja. Plača pa je 5 do 3,90 Din na uro.

Sotrpini stavbinski delavci! Kdo je kriv, da se tako mrzlo držimo? Ali ne morda mi sami? Danes je pri podjetjih že navada, posebno pa pri ljubljanski gradbeni družbi, da delavec dela 6—8 tednov, potem ga pa odslovijo, češ, preveč si že domačin postal. In delavec mora s trebuhom za kruhom. Obledo trga, čevlje trga, a dela ne more dobiti. Lačen je in še mora to, kar ima, prodajati ter hodi od podjetnika do polirja in prosi za delo. Dolgo zaman. A ko si polir misli, da je že dovolj osušen in pohleven, pa ga vzame na delo za 3 Din na uro, izplačilo pa po 14 dneh. Kje naj prenočuje? V hlev hodi, a še tam se ga največkrat izžene, da potem samo še pod kozolec najde mesto, kamor položi svojo trudno glavo. Jeneske noči so hladne in ni nič čudnega, če se delavec pri delu drži mrzlo.

Sotrpini stavbinski delavci. Krivica se nam godi, a to vse zato, ker svojih »jazov« še nismo združili v »Mi«, če se nismo organizirali.

Zato sotrpini, organizirajmo se, vstopimo vsi v Savez stavbinskih delavcev, podružnica Ljubljana.

Kultura.

Komers »Svobode«. Na predvečer kongresa delavske telovadne in kulturne zveze »Svoboda«, ki se vrši v nedeljo, dne 13. decembra t. l. v Ljubljani, priredi ljubljanska podružnica »Svobode« delegatom in članom v veliki dvorani hotela »Union« v Ljubljani kulturni večer pri pogrnjenih mizah.

Ta komers, ali pravzaprav VI. delavski prosvetni večer, se bo začel ob 8. uri zvečer. Na sporedu so koncertne točke delavske godbe »Zarja«. Solospevi naših pevk in pevcev, solonastopi na razne instrumente itd. Točen spored priobčimo pravočasno.

Prosimo, da na ta dan, to je v soboto, dne 12. decembra t. l, druge organizacije ne prirejajo večerov.

O d b o r.

Literatura. Izšel je že 5. zvezek mesečnika za vsa kulturna vprašanja »Literatura«. Urednik lista je poznani hrvaški pisatelj Stevan Galožga. Uredništvo je v Zagrebu, Gunduličeva 47. Naročnina za celo leto 72 Din. »Literatura« je zelo dobro urejena in pisana v proletarskem duhu; jo toplo priporočamo.

»Svoboda«. 11. številka prinaša razpravo »Hebrejski preroki« od M. Beera, ki je prav poučna in zanimiva. Golouh piše o mandžurskem sporu in o Društvu narodov, Cvetko Kristan pa o Erfurtskem programu. Čufar ima pesmico: »Deložacija«. Hermynia zur Mühlen v prevodu I. Vuka lepo povest: »Brodolomci«. Li Kiang je napisal črtico: »Kmet taj-i-kaj«. Roman Pantalejeva v prevodu Mile

MANUFAKTURNA TRGOVINA

IVAN STROJANŠEK

Ljubljana, Pogačarjev trg št. 3.

Poleg škofove palače »Pri Zvonu«

Nudi samo dobro blago po solidnih in najnižjih cenah.

Franc Klemenc

tovarna salam

Telefon 2785 VIČ Telefon 2785

Klopčiča: »Ura«, je končan. Društveni in drugi pregledi so prav bogati.

Razno.

Bančni polomi.

»Prosveta«, delavski časopis v Ameriki, poroča:

Amerika bo letos dosegla nov rekord bančnih polomov. Lanski rekord, največji v zgodovini, ko je propadlo 934 bank, je že zatopil v prvih osmih mesecih 1931, ko je 932 bank zaprlo vrata.

Samo v avgustu je letos skrahalo 154 bank. Tudi september je bil bogat na krahih. Poleg drugih je v Pittsburgu zaprlo vrata Bank of Pittsburg, ki je bila ustanovljena pred 120 leti in je imela 47 milijonov dolarjev premoženja.

V bančnih polomih je bilo lansko leto likvidiranih hranilnih vlog in obveznega kapitala — bančnih posojil — za 900 milijonov dolarjev, letos bo pa to premoženje preseglo milijardo; v prvih osmih mesecih je to premoženje znašalo skoraj 700 milijonov dolarjev.

Kje se bo vse to nehalo, je nemogoče napovedati. Zaupanje v banke je že izginilo in navali nanje so vedno pogostejši. Sedanji val mezdnih redukcij bo situacijo še poslabšal, ker milijoni dolarjev bodo dvignjeni iz potrebe, prihranki so pa manjši.

Izkoriščanje otrok v Ameriki.

Brezposelnost je v Ameriki vedno večja, vendar pa zaposlujejo ameriške trgovine, tovarne in delavnice 103.000 otrok izpod 15 let. Ti otroci so dobili dovoljenje izstopiti iz šol dve leti pred zakonitim rokom, da si lahko služijo sami kruh. Ministrstvo javnih del je naročilo tako zvani otroški pisarni departementa, naj ugotovi, koliko otrok in pod kakšnimi pogoji dela. Samo v 23 državah Severne Amerike je zaposlenih 103.000 otrok, iz 40 mest 11 drugih držav pa še manjkajo podatki. Teh 103.000 otrok opravlja delo, ki bi ga lahko opravljali brezposelni. Število zaposlenih otrok pa še vedno narašča. Dočim mladi očetje nimajo dela in morajo z rodbinami trpeti pomanjkanje, dela toliko otrok izpod 15 let, da preživljajo sebe in prinese še kaj domov. Otroci pa dobivajo tudi otroške plače.

V nekem velikem mestu, kjer je zaposlenih 1000 14 letnih otrok, je župan izjavil, da bi potrebovali za to delo 500 odraslih, da pa znaša plača otrok toliko, kolikor bi znašala za 250 odraslih delavcev. Tako brezsrčno torej izkoriščajo v Ameriki otroke. Ministrstvo javnih del je opozorilo na to vlado, ki je pa odgovorila, da ni v njeni moči preprečiti zaposlitve otrok, ker je to vprašanje v Ameriki urejeno v vsaki državi posebej.

SLUŽBA.

Za moderno urejeno tovarno kovinskega blaga se išče livarniški predelavec ali mojster, 28—40 let star, vajan vlijanja vodenih in kopalničnih armatur s poznanjem dela na kalupnem stroju (Formmaschine). Ponudbe pod »Metali« na upravo »Delavca«.

ADRIA

prašek za pecivo »Pekin«, vanilin sladkor, Pekin rumenilo so odlične kakovosti.

Pišite po receptne knjižice na: Adria tovarna pecilnih praškov Ljubljana I, poštni predal 124